

forma nr 90: 1023/1767

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Archiwum i Biblioteka w Toruniu
87-100 Toruń, ul. Dąbrowskiego 33, tel. 514 355 65 22 186
e-mail: lpak@wp.pl www.zawacka.pl
NIP 986 18 25 127; REGON 370502736
KRS 00000 41052
Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

XII '01
- 84

opr. XII '99
E.S.

Żydów Genexa

80-538 Goleński - nowy port 2 J.

Starogard Gd.
"Jaszczurko" - AK
Genexa Żydów
ps. "Junak"

M: 1023/1767 3m.

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Gen. cz. Szydło

J. M. 1023/1769 Pom

Starogard Gól. "Jaszczyk" -
- 192

I./1. Relacja —

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora —

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację *k. 6 s. 1-6*

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja

1) *bieżąca* *k. 9 s. 1-2*

.....

.....

V. Nazwiskowe karty informacyjne *k. 11*

VI. Fotografie *dwie ikony grafii*

II. Materiały uzupełniające relację - Genca
Lydor:

1. Noty biograficzne oprac. przez dr. Stanisław
Groch na podst. źródeł, brzyg. napis. k. 3 s. 1-3
2. Kserokopie z zdj. pomnika poświęconego
pamięci założycieli "Jasowki" wyl. Kamila
Kolaska z Celgoszay k. 2 s. 4-5
3. Zdj. leg. założycieli "Jasowki" - J. Genca,
Pawła Wyżynskiego i Zyg. Borkowskiego
i wgrody, gdzie założono "Jasowkę" w
genca 1941 (inf. Pawła Wyżynskiego) ksero-
kop. k. 1 s. 6

X

1

1

GENCZA IZYDOR

ps. "Junak"

TCZEW ZJ
AK

1) Z inicytywy I.Genczy i Pawła Wyczyńskiego w maju 1941r. podjęto oddolną inicjatywę założenia ZJ w Starogardzie Gdańskim. W początkach lipca 1941r. w Zelgoszczy odbyło się spotkanie założycielskie w składzie: I.Gencza ("Junak"), P.Wyczyński ("Wrzos"), Zygmunt Bączkowski (kierownictwo) oraz Albin Ossowski i Zygmunt Grochocki. Do organizacji przyjęto też kobiety Helenę Lange i Felicję Szykównę, a także Mieczysława Brodnickiego. (juniora) i Jana Wałaszewskiego. Celem starogardzkiego ZJ była działalność samopomocowa, militarne i administracyjne osłabienie pozycji okupanta i akcja "N", ochrona majątku narodowego i kultury, przygotowywanie oddziałów bojowych. Głównym punktem kontaktowym kierowała H.Lange, która jednocześnie zaczęła organizować oddziały kobiece i tajne nauczanie. Od października 1941r. zaczęto przyjmować do organizacji także osoby posiadające własne rodziny wbrew dotychczasowym zwyczajom. Przystąpili wówczas do organizacji: Marian Noga, Ziółkowska, Brodnicki (senior), Józef Jaroszewski, Zofia Grochocka, Anna Nodzyńska, Jadwiga Grochocka, Stopa, Michalak ("Muszla"), ks. Gutmann. Aresztowania i akcja germanizacyjna zahamowały pracę w Starogardzie. Część członków ZJ -
MGr'94 c.d.n.

c.d.

GENCZA IZYDOR

ps. "Junak"

TCZEW ZJ

Z. Bączkowski, A. Ossowski i Borkowski - uciekli do Warszawy i wstąpiła do AK. Tam dopiero realizowali program szkolenia wojskowego. Z. Bączkowski przysłał z AK do I. Genczy odpowiednie dyrektywy. 13. I. 1943r. starogardzki ZJ podporządkował się Pom. Okr. AK. Podczas rozmów scaleniovych ZJ reprezentowali: I. Gencza, M. Noga, H. Lange, Brodnicki (senior) i Ziółkowski, natomiast AK Brunon Miąskowski.

2) Gencza, wcielony do armii niemieckiej, założył na terenie Rzeszy komórkę ZJ.

B. Chrzanowski, Działalność ZJ-NSZ, [w:] Walka podziemna..., s. 257, 258. [w:]

Walki podziemne na Pomorzu w latach 1939-45, wyd. FAPAKT. T. 48.

MGr'94

Tczew

3

Nazwisko i imię: GENCZA IZYDOR
BIOGRAM:

Gencza Izidor, ps. "Junak" był jednym z twórców (obok Pawła Wyczyńskiego, Zygmunta Baczkowskiego, Albina Ossowskiego) i komendantem konspiracyjnej organizacji młodzieżowej "Jaszczurka", powołanej 29 czerwca 1941 r. "Jaszczurka" liczyła łącznie około 300 członków. Była organizacją samodzielną programowo i ideologicznie, nie podporządkowaną żadnej innej w kraju, lecz kontaktująca się z innymi organizacjami ruchu oporu, np. w Starogardzie przez Mariana Noge. Celem jej było prowadzenie działalności propagandowej, wywiadowczej, sabotażowej, tajnego nauczania, przygotowanie obrony, udzielanie pomocy jeńcom i więźniom, wdowom po poległych i zamordowanych Polakach, itp. Hasło organizacji brzmiało: "Idziemy tam, gdzie świeci szubienica, a zginiemy, by inni mogli żyć". Podporządkował się Armii Krajowej w 1943 r.

4 października 1981 r. odsłonięto i poświęcono w Zelgoszczy głaz pamiątkowy, który jest wyrazem hołdu dla Jaszczurkowców. [Fotografia barwna oraz jej reprodukcja czarno-biała]

(Oświadczenie Jana Szalewskiego dokumentujące przynależność do AK Pawła Wyczyńskiego - teczka nr M-358/970)

(Milewski J.: Paweł Wyczyński - jeden z najwybitniejszych przedstawicieli Polonii w Kanadzie o kociewskim rodowodzie. [Maszynopis] - w teczce Pawła Wyczyńskiego - nr M-358/970, s. 3-4)

(Szwoch R.: Słowo o 50-tej rocznicy konspiracyjnej organizacji "Jaszczurka" ogłoszone na uroczystej sesji Rady Miejskiej w Starogardzie Gdańskim dnia 9 lipca 1991 roku w związku z nadaniem Prof. Pawłowi Wyczyńskiemu tytułu Honorowego Obywatela Miasta Starogardu Gdańskiego. Starogard Gd., 1991 - w teczce Pawła Wyczyńskiego - nr M-358-970)

(Szwoch R.: W 50-lecie konspiracyjnej "Jaszczurki". Dziennik Bałtycki, 1991 nr 148 - w teczce Pawła Wyczyńskiego - nr M-358/970)

(Fotografia - /reprodukcja/ - w teczce Pawła Wyczyńskiego - nr M-358-970)

15/07/2011 11:33

zdj. wykonane przez Kamile, Kolaske & Jelgozwy

15/07/2011 11:33

zdj. wykonane przez Hamile, Holaske & Zelgozany 8

PAMIĘCI

ZAKOŹYCIELI: CZŁONKÓW
 HARCERSKIEJ KONSPIRACYJNEJ
 ANTYHITLEROWSKIEJ
 • **JASZCZURKI** •
 powstałej w Zelgošsčzy
 w domu Lucjana Wyczyn'skiego

3W 1941 • 2° VI • 1981

15/07/2011 11:33

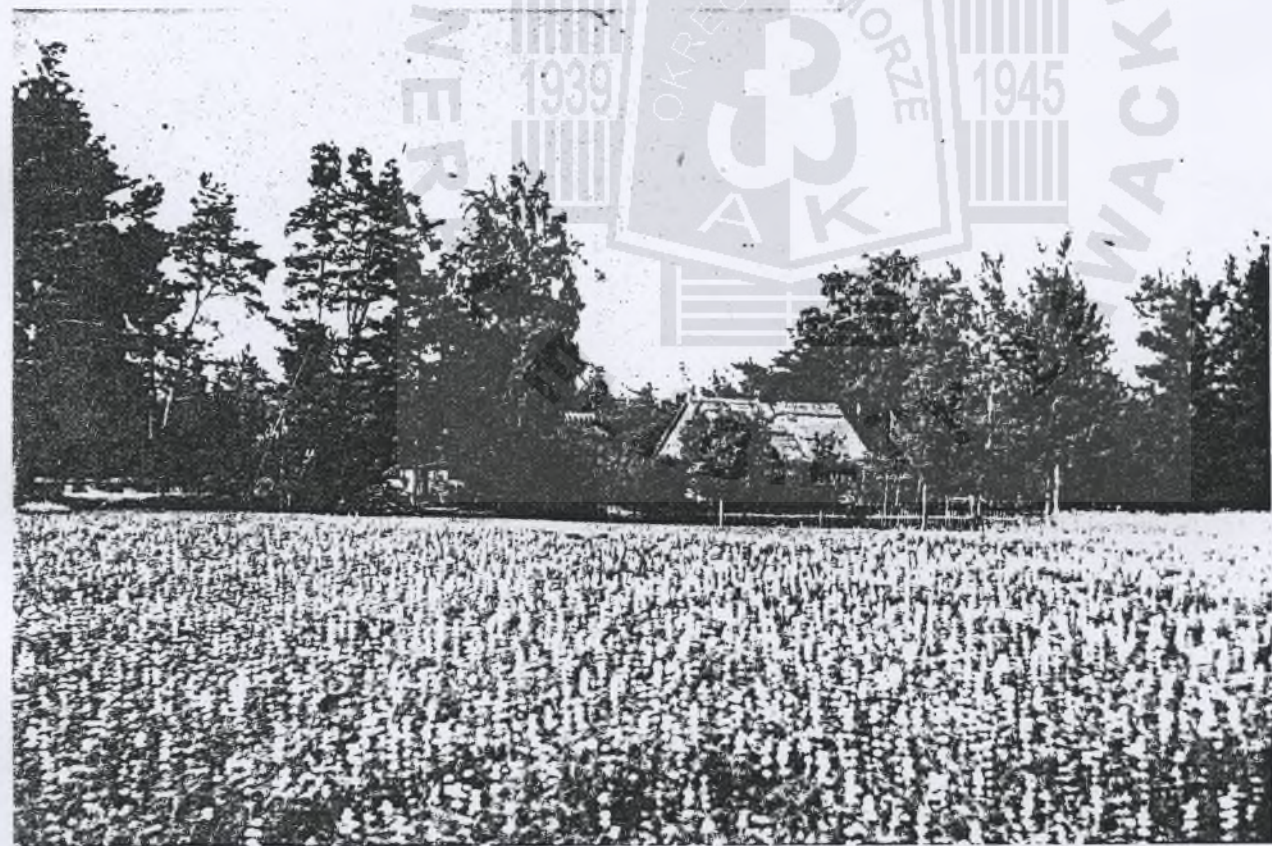
zob. wykonane przez Kamile Kolaske & Zelgošsčy 9

Jzydor Gaura
założyciele Jasneczek

Paweł Wyguski

Zygmunt Bączkowski

Zagroda Lucjana i Klary Wyguskiej (rodzice Pawła Wyguskiego),
dnie, w czerwcu 1941, została rażąca Jasneczek. Zagroda
stała się w Zelgosczy, w lesie przylegającym do Borów
Tucholskich.

IV/1. Korespondencja bieżąca - Genewa Szudow:

1. Karta pocztowa Zygmunta A. Sikorskiego z
10.01.2000 - dot. adresu zamieszkania Szudowa
Genewa, kserokop. oryg. k. 1 o. 1
2. Pismo Fundacji do S. Genawy z
18.01.2000 - prośba o melację, kserokop.
oryg. napisu. k. 1 o. 2

Oryginał w k. osob. p. A. Sikorskiego,
- pose Pom.

Wysłano dnia 14.1.
Licz. 0097/POM/2008
P.W.

Szani

Ella Skerska

Fundacja Archiwum Pom. AK

87-100

TORUŃ

ul. Wielkie Garbary 2

Gdańsk, 10.01.2008

PAN DRAGON

GDANSK
DLUGIE POBRZEZE
DANZIG
LANGE BRÜCKE
fot. Dariusz Kuliś

Przebijasz za list z 4. bm. Niestety nie mogę
spełnić Twoich życzeń przed upływem miesiąca
Do dziś spływają jeszcze sprawozdania do Zarząd
Okręgu SZZAK z którego możemy czerpać in-
formacje o żyjących i zmarłych Pomorskich
-akowcach. Bezpośrednią łączność mamy tylko
z nieliczną garstką. Na razie podaj adres
Jezdźca Geniza, Gdańsk - Nowy Port
ul. Wolności 39/1. Listy proszę po
uzyskaniu takich możliwości

Środkiem pozdrowienia z.A. Sikorski

FUNDACJA ARCHIWUM POMORSKIE ARMII KRAJOWEJ

BIURO FUNDACJI • 87-100 TORUŃ • UL. WIELKIE GARBARY 2 • TEL./FAX (0-56) 65-22-186
KONTO: WIELKOPOLSKI BANK KREDYTOWY II ODDZIAŁ W TORUNIU NR 10901506-4675-128-00-0

Toruń 2000-01-18

d. d. 01/33 / p. g. m. / 2000

Pan
Izydor Gencza

80-538 Gdańsk-Nowy Port

Szanowny Panie!

Fundacja Archiwum Pomorskie Armii Krajowej w Toruniu uprzejmie prosi o przesłanie na nasz adres relacji o Pana działalności konspiracyjnej.

Będziemy bardzo zobowiązani za spełnienie naszej prośby, bowiem jako twórca i komendant konspiracyjnej organizacji młodzieżowej pn. "Jaszczurka", a także żołnierz AK był Pan świadkiem wielu faktów historycznych i sadzę, że niepowetowaną stratą dla historii byłoby ich przemilczenie. Jestem pewna, że rozumie Pan nasze intencje i wyjdzie naprzeciw naszym oczekiwaniom. Pozwalam więc sobie w załączeniu przesłać schemat relacji i także informacje o działalności i wydawnictwach Fundacji.

Z nadzieją na współpracę i dużą serdeczne
pозdrowienia i wyrazy szacunku

Z poważaniem

E. Skerska
mgr Ella Skerska

dokumentalistka Fundacji Archiwum Pomorskie
A K w Toruniu

T: K: 1023/1763 Som.

Starogard

Gen. cza Isydor

v. Karty informacyjne

k. 11

Genoza Jzydor

T
A

part. Ak
"Lisiel
Jeramy"
Tczel

zob. list J. Szaleuskiego do W. Szaryjone z
24. 08. 1965v.

W T: M: 47/656 Pom. J. U. Szaryjone

t. 4, poz. 2

16. 06. 08

Gen. ca. 4/4
Gen. ca. Juydon

Par. 42
o symbolu¹⁹

Zarząd głoś podał spotkanie środowiska
Romanskiego "SZERAK" z dnia 1945 r.

Tuteż Głos
Zob. T. i. Protokoły, Protokół z 8.01.1977 r.

HM 12 87

a

f

Tisł

KO Pom.
"Szybski 103"
(Zaplece)

3

GENCZA JZYDOR

zob. Sznajder Jan, "Jedliny-102", Arch. PK,
B/26-89

Współpracujący z oddz. part. AK "Szybski 103",
domochronnym mer por. Janu Szalimskiego,
ps. "Sokol", "Szpak".

A. Zak. 90

a Gen. Gen. Jeydor
p/s. "Junak"

Tisew
Jaszczurka 4
↓
IAK

Zob. Oświadczenie Jano
Szulewskiego no:

T. M-358/970 Paweł Myszynski
imp. Tisew

Wst. V, 2000

Geneczka Izydor

Starogard
Gdański⁵
"Jaszkurka"

Kserokopia zdjęcia

Zob. T-M-358/970 Paweł Wyżniński
insp. Izew

okl. II, 2000

tajnego nauzajania - jednej z form działalności "Jaszurki"

W czasie akcji sekcji "Jaszurki" z AK (XII. 1943r.) zapadła decyzja o utworzeniu z członków "Jaszurki" specjalnego plutonu podporządkowanego strukturalnie organizacyjnej jednostce AK; miało to nastąpić w 1944r, plan nie został zrealizowany, bo ostatni przywódca "Jaszurki" - Zygmunt Genesa został powołany do Wehrmachtu

zob: "Pomorskie organizacje konspiracyjne poza AK; art. Józefa Długoskiego"; wyd. IPBPK t. VI str. 280-287

XII 1944

Gencza Izydor
ps. "Junak"

Tekaw
Jaszczurka
Wehrmachtowce

20. Gencza Izydor- "Junak", ur. 10.05.1919r. w Zelgoszczy w rodzinie drobnego rolnika Pawła i Franciszki z d. Litkowskiej, uczeń gimnazjum, współorganizator Jaszczurki w Zelgoszczy 29.06.1941r. W latach 1941-1943 w kierownictwie tej Organizacji na ziemi starogardzkiej. W 1944r. przymuszony do służby w Wehrmachcie. Po wojnie ukończył studia wyższe na Politechnice Gdańskiej z tytułem inżyniera. W 1947r. zawarł związek małżeński w Lubichowie. Obecnie zamieszkuje w Gdańsku-Nowym Porcie. W roku 1941/1942 dokonał inskrypcji w pomnik Z. Bączkowskiego.

zob: lista zaprzyszczonych członków
Jaszczurki [w:] Milewski J. "Jaszczurka
1941-1945" str. 36 w Łuskie problemowe
Jaszczurki

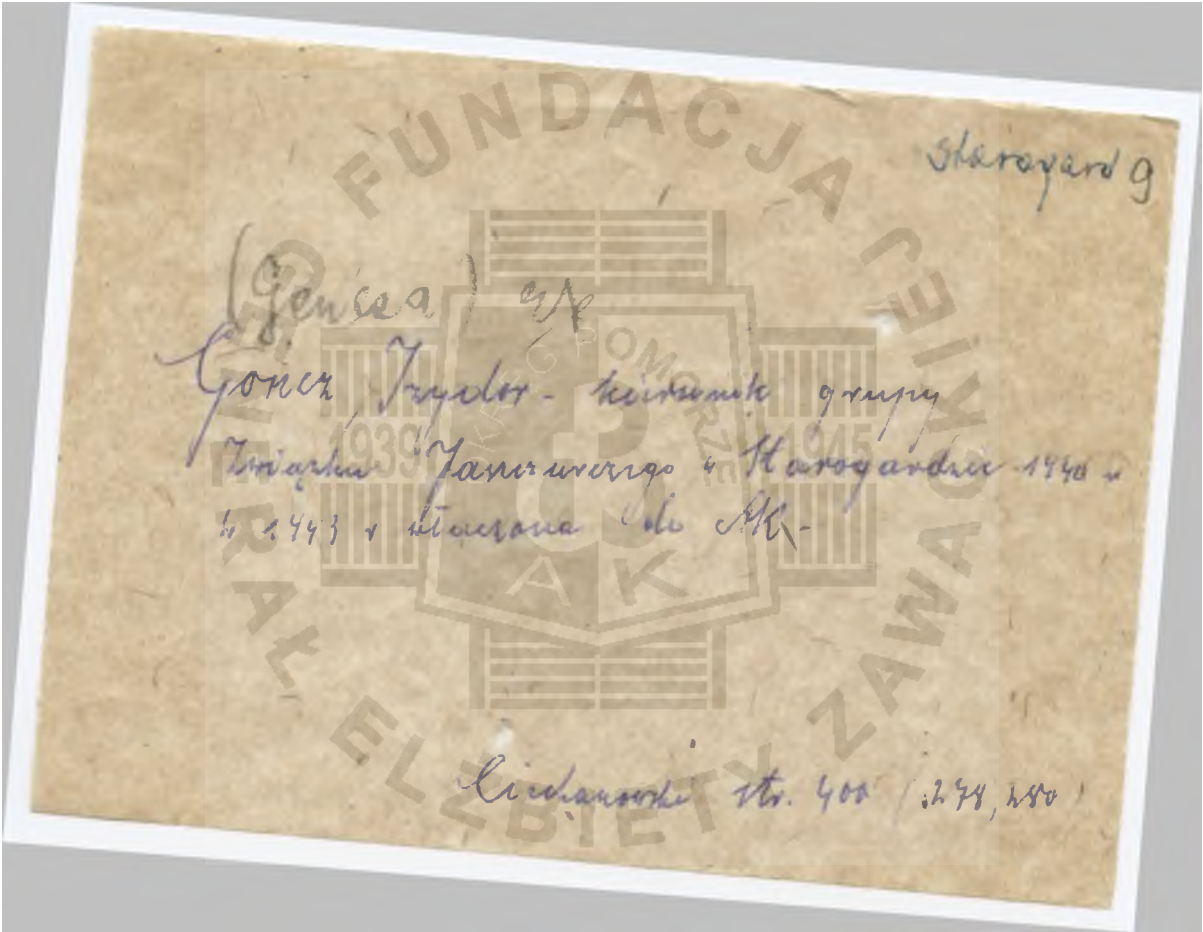
ksk. XI 199

Geneza Izidor

Starogard,
Jaszczurka
Zg → NSZ?

Zob: Komarowski S., "Konspiracja
pomorska 1939-1947", Lelisykon,
Gdańsk 1993, str. 192-193

Arb. XII 199

Gen. cza Seydor
nsprowadził Józefa
Guzę do partyzantki

Starococh
Gol 10
part. P.V.

zob: Guz Józef T.V. 1436/23213om
-Jozel

28.viii'08

Geneza Żydów

Starogard
11

inf. od dr. Hildebranda?

Franki, Hinc Komendant rejsu
mieszka w Nowym Porcie

VII 43

EJ.

Województwo Pomorskie - Pomorski Urząd Wojewódzki
ul. Wolności 10, 85-000 Bydgoszcz
tel. (52) 255 55 55, fax (52) 255 55 56
e-mail: sekretariat@pwr.woj.gov.pl
www.pwr.woj.gov.pl

Gen. Elżbieta Zawacka

ZESKANOWANE